

POSTAWNY (12) ai

o oraz a jasne.

sg m N postawny (1). ◇ [A postawny. ◇ I postawnym.] ◇ V postawny (1). ◇ f N postawną (1). ◇ G postawn(e)j (2). ◇ A postawną (1). ◇ I postawną (2). ◇ [n N postawn(e).] ◇ pl N [m pers postawni.] subst postawn(e) (1). ◇ [G postawnych.] ◇ D postawnym (1). ◇ A subst postawn(e) (2).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde także XVII – XVIII w.

1. [Dorodny, rosły:

W połączeniach szeregowych: A zaśię też konie ku ftądu máią być obieráne ízerokiego ciáálá/ poftáwne y we wíztykich człónkach ftroyne á doftátteczne. *Cresc 1571 515 (Linde)*; KOń cudny ten íeft ktory ma wzroft poftawny wielki a długi/ ták íż każdy człónek ma proporcya *Cresc 1571 524 (Linde)*.]

2. *Wyróżniający się, zwracający na siebie uwagę swoim zachowaniem* (7) : gdi był [*Diogenes*] miedzy inemi więźńmi przywiedzion do Philipá Mácedonkiego krolá/ ftál z wefołą poftáwą [...]. Krol vpátrzywłzy onę poftáwną íego ołobę y poważną íego mył kazał gi przywieść bliżey do siebie *RejZwierc 135*.

Szereg: »postawny, okazały« (1): Bądz poftáwny fwiátu okazały/ Boś w wrodzye dobrze doftkonály *BielKom F4*.

a. *Pretensjonalny, nienaturalny* (2) : Pan íáko groźi poftáwnym białym głowom. *RejPos 306 marg*.

[*Wyrażenie*: »postawne kroki«: *CiceroKosz 68 marg*; Przeto że fie wyniółły córki Siońkié/ á chodźły wyciągnąwłzy fzyie/ y pomrugáiąc oczymá chodźły/ y pláłáły/ chodźły nogámi fwémi/ y poftáwnym krokiem [*composito gradu*] poftępowály (*marg*) y nogámi fwémi brząkáły. H. to íeft, trzewikámi ze zwoneczki. (–) *WujBib Is 3/16 (Linde)*.]

Szereg: »subtylny i ([a] postawny« (1): [...] ítrzegąc fie fubtylney y poftáwney wymowy *CzechRozm 59*; [Więc fię też wyfttrzegąc mamy/ ábyłmy chodząc/ názbyt leniwych/ íákoby to fubtilnych á poftáwnych krokoch [!] nie wżywáli *CiceroKosz 68 (Linde)*].

b. *Przesadnie strojny, lubiący przepych* (3) : Nátka [*złotnik*] Wořku w pierścionki/ Puryfu w Láncufzki/ Wczás to ná ty poftáwne náłze pánie duřzki. *BielSat Cv [idem] BielRozm 16*.

W połączeniu szeregowym (1): Ale czemu íą [*swoją żonę*] zowieřz fwoiem złem? (–) Zła bowiem, Swiegotliwa, będlíwa [!], poftáwna, rořprofzna. *CiekPotr 6*.

3. *Pozorny, fałszywy, obłudny, udany* (4) : Gdyż tu íáłność wielką fłowá BOżego widzę: ktorą trudno cíeniem poftáwney/ rozumu ludzkiego mądrości/ zařłonić. *CzechRozm 251v, 51*; ále podobno to czynił tym vmyłem mniemáiąc/ ábj nas fwoią poftáwną ochotą vřtrářzyć miał *NiemObr 23*; [*WujPosN 1584 II 109 (Linde)*].

[*Wprzeciwstawieniu*: »prawdziwy ... postawny«: Bowiem tám nie tákíe czúćie íákíego chce po nas Apořtoł/ ále zmyřłne á potworne/ nie prawdziwe czekánie przyřćia ná řwiát Páńkiego w żywot Páńny [...] ále poftáwne. *GrzegŻarnPos 1597 4v (Linde)*.]

Szereg: »postawny, słowny« (1): Poftáwne, fłowne fłuźby, może bydź, że íáko [...] řnieg od wíátru [...] podniesiony [...] w niewczásie íákim trudnym Rzeczypořpolitey íákoby żimie potrwa; ále zaś ná wiořnę Rořtáie. *CiekPotr 51*.

a. [W funkcji rzeczownika: *Obłudnik, kłamca:*

W przeciwstawieniu: »postawny ... szczyry«: niewinne winni/ prawdziwe fałszyrze/ poštawni fzczyre zábijali. *GrzegŻarnPos 1582 700 (Linde).*]

4. *Pyszny (w nawiązaniu do imienia postaci literackiej: Postawa 'pycha' cf 1.POSTAWA zn. II.2.)*
(1) : Nie mnićmáć líc lepším nád drugyego Gdyńmy pófzli od oycá iednego/ A ták rádżę ty poštawný pánie/ Lepyeyćí líc tobye potym sítanie/ Miálto Buty wezmń s cnotą pokorę *BielKom F4v.*

5. [bot. Zestawienie: »postawne ziele« = *Malabaila aurea (Sibth. et Sm.) Boiss., malabajla złota, bylina z rodziny baldaszkowatych (Umbelliferae), lecznicza, występuje na terenie Grecji: Poštawne ziele/ Sefeli peloponefiacu^m. Wolauffkraut. SienHerb L2#, E2#.*]

Synonimy: **1.** okazały; **2.** dziwny, wymyślony; **3.** czyniony, fałszywy, farbowany, kłamliwy, niewierny, obłudny, omylny, przewrotny, wymyślony, zdradliwy, **a.** falesznik, hipokryta, obłudnik, obojętka, omylnik, pokrytca; **4.** bujny, chępliwy, chłubny, nadęty, pyszny, wyniosły.

ALKa